

**INTERNATIONAL
JOURNAL**

KNOWLEDGE

Scientific papers

Vol. 11/1

2015

INSTITUTE OF KNOWLEDGE MANAGEMENT
SKOPJE, MACEDONIA

KNOWLEDGE

International Journal Scientific and Applicative papers V11/1

Editing Board

PhD Vlado Kambovski, PhD Robert Dimitrovski, PhD Predrag Trajković, PhD Maria Kavdanska, PhD Svetlana Trajković, PhD Zivota Radosavljevik, PhD Margarita Koleva, PhD Mile Matijević, PhD Nonka Mateva, PhD Jugoslav Ziberovski, PhD Rositsa Chobanova, PhD Aleksandar Nikolovski, PhD Jove Kekenovski, PhD Marija Knezevik, PhD Ilija Nasov, PhD Irina Singaveskaya, PhD Nonka Mateva, PhD Dzulijana Tomovska, PhD Oliver Dimitrijevik, PhD Nedzat Koraljik, PhD Nebojsa Pavlovik, PhD Nikolina Ognenska, PhD Dimitrija Popovski, PhD Lisent Bashkurti, PhD Tome Naumov, PhD Trajce Dojcinovski, PhD Jana Merdzanova, PhD Zoran Srzentic, PhD Nikolai Sashkov Cankov

Preparing and correction: Liljana Pushova, Jasmina Dimitrovska

Print: GRAFOPROM – Bitola

Editor: IKM – Skopje

For editor

PhD Robert Dimitrovski

KNOWLEDGE

International Journal Scientific and Applicative Papers V11/1

ISSN 1857-92

SCIENTIFIC COMMITTEE

- President:** Academic, Prof. Vlado Kambovski PhD, President of Macedonian Academy of Science and Arts, Skopje (Macedonia)
- Prof. Robert Dimitrovski PhD, Faculty of Management, MIT University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Zivota Radosavljevik PhD, Dean, Faculty FORCUP, Union University, Belgrade (Serbia)
 - Prof. Rosica Cobanova PhD, Bulgarian Academy of Sciences (Bulgaria)
 - Prof. Ilija Nasov PhD, Research and Development center PLASMA, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Aleksandar Nikolovski PhD, Director of PhD Institute, FON University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Anita Trajkovska PhD, Rochester University (USA)
 - Prof. Milan Radosavljevic PhD, Dean, Faculty of strategic and operational management, Union University, Belgrade (Serbia)
 - Prof. Anka Trajkovska Petkoska PhD, UKLO, Faculty of technology and technical sciences, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Predrag Trajkovic PhD, JMPNT, (Serbia)
 - Prof. Lidija Tozi PhD, Faculty of Pharmacy, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Bistra Angelovska, Faculty of Medicine, University "Goce Delcev", Shtip (Macedonia)
 - Prof. Misho Hristovski PhD, Faculty of Veterinary Medicine, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Jove Kekenovski PhD, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Sasho Korunoski, Dean, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Cvetko Andreevski, Vice rector, Faculty of Tourism, UKLO, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Margarita Koleva PhD, Dean, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Aleksandar Donchev, MIT University, Faculty of Law, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Maria Kavdanska PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Marija Knezevic PhD, Academic, Banja Luka, (Bosnia and Herzegovina)
 - Ljupco Naumovski PhD, Forum for Mobility and Research, Bitola (Macedonia)
 - Prof. Oliver Iliev PhD, Faculty of Communication and IT, FON University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Dimitrija Popovski PhD, Faculty of Sport, Ss. Cyril and Methodius University, Skopje (Macedonia)
 - Prof. Yuri Doroshenko PhD, Dean, Faculty of Economics and Management, Belgorod (Russian Federation)
 - Prof. Sashko Plachkov PhD, Faculty of Pedagogy, University Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
 - Prof. Ivan Petkov PhD, Rector, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - Prof. Vladimir Lazarov PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - Prof. Tosko Krstev PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - Prof. Antoanela Hristova PhD, European Polytechnic University, Pernik (Bulgaria)
 - Prof. Azra Adjajlic – Dedovic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
 - Prof. Aleksandr Korablev, PhD, Dean, Faculty for economy and management, Saint Petersburg State Forest Technical University, Saint Petersburg (Russian Federation)
 - Prof. Primoz Dolenc, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - Doc. Igor Stubelj, PhD, PhD, Faculty of Management, Primorska University, Koper (Slovenia)
 - Prof. Hristo Beloev PhD, Bulgarian Academy of Science, Rector of the University of Rousse (Bulgaria)

- Prof. Venelin Terziev PhD, University of Rouse (Bulgaria)
- Prof. Branko Sotirov PhD, University of Rouse (Bulgaria)
- Prof Karl Schopf, PhD, Akademie fur wissenschaftliche forchung und studium, Wien (Austria)
- Prof. Isa Spahiju PhD, International Balkan University (Macedonia)
- Prof. Volodymyr Denysyuk, PhD, Dobrov Center for Scientific and Technological Potential and History studies at the National Academy of Sciences of Ukraine (Ukraine)
- Prof. Laste Spasovski PhD, Vocational and educational center, Skopje, Macedonia
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of law, Kragujevac (Serbia)
- Prof. Dragan Kokovic PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Sasha Kicoshev PhD, University of Novi Sad, Novi Sad (Serbia)
- Prof. Pere Tumbas PhD, Faculty of Economics , University of Novi Sad , Subotica (Serbia)
- Prof. Natalija Kirejenko PhD, Faculty For economic and Business, Institute of Entrepreneurial Activity, Minsk (Belarus)
- Prof. Zoja Katru PhD, Prorector, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof. Mustafa Kacar PhD, Euro College, Istanbul (Turkey)
- Prof Evgenia Penkova-Pantaleeva PhD, UNWE -Sofia (Bulgaria)
- Prof. Nikolina Ognenska PhD, Faculty of Music, SEU - Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Tihomir Domazet PhD, President of the Croatian Institute for Finance and Accounting
- Prof. Stojan Ivanov Ivanov PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Maja Lubenova Cholakova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Daniela Ivanova Popova PhD, Faculty of Public Health and Sport, SWU Neofit Rilski, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Branimir Kampl PhD, Institute SANO, Zagreb (Croatia)
- Prof. Marina Simin PhD, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Miladin Kalinic, College of professional studies in Management and Business Communication, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Helmut Shramke PhD, former Head of the University of Vienna Reform Group (Austria)
- Prof. Ahmad Zakeri PhD, University of Wolver Hampton, (United Kingdom)
- Prof. Tzako Pantaleev PhD, NBUniversity , Sofia (Bulgaria)
- Prof. Lisen Bashkurti PhD, Global Vice President of Sun Moon University (Albania)
- Prof. Baki Koleci PhD , University Hadzi Zeka , (Kosovo)
- Prof. Ivana Jelik PhD, University of Podgorica, Faculty of Law, (MNE)
- Prof. Islam Hasani PhD, Kingston University (Bahrein)
- Prof. Rumen Valcovski PhD, Imunolab Sofia (Bulgaria)
- Prof. Jonko Kunchev PhD, University „Cemorizec Hrabar“ - Varna (Bulgaria)
- Prof. Nedjad Korajlic PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina) - Prof. Alisabri Sabani PhD, Faculty of criminology and security, Sarajevo (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Jova Ateljevic PhD, Faculty of Economy, University of Banja Luka, (Bosnia & Herzegovina)
- Prof. Branislav Simonovic PhD, Faculty of law University of Kragujevac (Serbia)
- Doc. Tatyana Sobolieva PhD, State Higher Education Establishment Vadiym Getman Kiyev National Economic University, Kiyev (Ukraine)
- Prof. Svetlana Trajkovic PhD, High college for professional applied studies, Vranje (Serbia)
- Prof. Suzana Pavlovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Zorka Jugovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)

- Prof. Dragan Marinkovic PhD, High health – sanitary school for professional studies, Belgrade (Serbia)
- Prof. Dusan Ristic, PhD Emeritus – Faculty of Management, Sremski Karlovci (Serbia)
- Prof. Rumen Stefanov, PhD, Dean, Faculty of public health, Medical University of Plovdiv (Bulgaria)
- Prof. Stojna Ristevska PhD, Dean, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Snezana Stoilova, PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Lence Mircevska PhD, High Medicine School, Bitola, (Macedonia)
- Prof. Dzulijana Tomovska, PhD, Dean, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Mitre Stojanovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Ljupce Kocovski PhD, Faculty of Biotechnical sciences, Bitola (Macedonia)
- Prof. Vasil Zecev PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Nikola Bozkov PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Vasil Pehlivanov PhD, College of tourism, Blagoevgrad (Bulgaria)
- Prof. Oliver Dimitrijevic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Erzika Antic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Jelena Stojanovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Prof. Miodrag Smelcerovic PhD, High medicine school for professional studies “Hipokrat”, Bujanovac (Serbia)
- Doc. Marija Kostić PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Doc. Sandra Živanović PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Doc. Snežana Miličević PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Doc. Nebojsa Pavlovic PhD, Faculty of Hotel Management and Tourism, Vrnjačka Banja (Serbia)
- Prof. Kamal Al-Nakib PhD, College of Business Administration Department, Kingdom University (Bahrain)
- Venus Del Rosario, Arab Open University (Philippines)
- Nishad M. Navaz, Kingdom University (India)

Contents

PROBLEMS AND TRENDS IN SOCIAL DEVELOPMENT AND POLICIES ON EMPLOYMENT AND UNEMPLOYMENT	19
Hristo Beloev D.Sc. Ph.D	19
Venelin Terziev D.Sc. (National Security), D.Sc. (Ec.) Ph.D	19
THE METHOD OF AESTHETICS OF COMMUNICATION IN EDUCATION	29
ON THE RECEPTION OF LITERARY WORK IN TEACHING	29
Prof. Violeta Dimova Ph.D	29
Prof. Mahmut Celik Ph.D	29
STUDENTS' PROFILE IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING WITH TECHNOLOGY - THE CASE IN ALBANIAN SCHOOLS	32
PhD. Olsa Pema	32
INTERACTIVE METHODS OF TRAINING IN PEDAGOGICAL PRACTICE.....	37
Nicola Vakirlov.....	37
Maria Becheva PhD	37
Nina Belcheva.....	37
THE IMPACT OF INCREASED ENTREPRENEURIAL CAPACITIES IN RAISING THE PERFORMANCE OF SME-S IN TRANSITION ECONOMIES.....	41
Kosovare Ukshini, PhD,	41
Academician Izet Zeqiri.....	41
APPLICATION OF THE CONCEPT OF LIFELONG LEARNING IN BULGARIA.....	44
Venelin Terziev Ph.D.....	44
Ekaterina Arabska Ph.D.....	44
EDUCATIONAL MISBALANCES:.....	56
MIRROR IMAGES OF SCHOOL AND HIGHER EDUCATION.....	56
Assoc. Prof. Alexander Valkov, PhD	56
Assoc Prof. Evgenia Penkova, PhD	56

Dr. Juliana Çyfeku	419
LANGUAGE POLICY DYNAMICS AND MULTILINGUAL COMMUNICATIVE COMPETENCE.....	424
Assoc. Prof. Anna Georgieva.....	424
Asst. Prof. Iliyana Simeonova	424
DO TESTS HAVE AN IMPACT ON KNOWLEDGE RETENTION? A STUDY CASE IN THE ALBANIAN PRIMARY SCHOOLS	429
Dr. Erinda Papa.....	429
KNOWLEDGE IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING AND LEARNING. NEW SKILLS FOR TEACHERS OF XXI CENTURY	434
Prof. Eliona Naço.....	434
ALBANIAN LANGUAGE UNDER THE MAGIC OF ROMANTIC AUTHOR'S PEN.....	437
Greta Jani Ph.D.....	437
PERSONAL NAMES IN TURKISH AND MACEDONIAN.....	442
SCHOOLBOOKS IN MACEDONIA	442
Prof. Marija Leontik.....	442
A FUNCTIONAL APPROACH TO PHRASEOLOGY	447
Dr. Suela Koça.....	447
Dr. Erinda Papa.....	447
VEÇORI GJUHËSORE TË LEKSIKUT TË SË FOLMES SË QYTETIT TË ELBASANIT NË DITËT E SOTME - NJË KËNDVËSHTRIM SOCIOLINGUISTIK.....	451
Dr. Manola Kaçi (Myrta)	451
STRATEGIES OF VOCABULARY ACQUISITION: THE ROLE OF TEACHERS IN USING ANTONYMS AS A TECHNIQUE OF VOCABULARY REINFORCEMENT AT DIFFERENT LEVELS OF ENGLISH LEARNING	456
Dr. Ekaterina Strati	456
RHYTHMICAL CODE AND HISTORICAL DEVELOPMENT	460
Liuba Zlatkova, PhD.....	460
SLAVONIC MUSIC THROUGH THE MIDDLE AGES.....	463
Assoc. Prof. Margarita Gencheva	463

PERSONAL NAMES IN TURKISH AND MACEDONIAN SCHOOLBOOKS IN MACEDONIA

Prof. Marija Leontik

Goce Delcev University – Stip, Republic of Macedonia marija.leontik@ugd.edu.mk

Abstract: Personal names, which have developed over a long period, constitute an essential part of our identity. Macedonian and Turkish cultures have specific characteristics regarding personal names, but they also share some common features. Nowadays, a change regarding the use of personal names in schoolbooks is necessary. This change requires the use of international personal names, common personal names and specific Macedonian and Turkish personal names in schoolbooks. This way, personal names foster dialogue among children from different cultures and contribute to familiarization with the identical, similar or different personal names belonging to the respective cultures of origin. As a result, personal names will pave the way for dialogue among children from different cultures. This will present a general survey of the identical and similar Macedonian and Turkish personal names which are interesting and suitable for schoolbooks.

Key words: personal names, schoolbooks, changes.

ЛИЧНИТЕ ИМИЊА ВО МАКЕДОНСКИТЕ И ВО ТУРСКИТЕ УЧИЛИШНИ КНИГИ ВО МАКЕДОНИЈА

проф. д-р Марија Леонтиќ

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Република Македонија marija.leontik@ugd.edu.mk

Апстракт: Личните имиња кои се развивале долг период се многу важен дел од нашиот идентитет. Македонската и турската култура имаат специфични карактеристики во поглед на нивните лични имиња, но исто така имаат и заеднички карактеристики. Денес ние сме должни да направиме промени во однос на личните имиња во училишните книги. Во училишните книги за македонските и за турските ученици должни сме да употребиме интернационални лични имиња, заеднички и специфични македонски и турски лични имиња. На овој начин личните имиња ќе овозможат дијалог помеѓу децата од различни култури и ќе допринесат да се запознаат со истите, сличните или различните лични имиња на културите на кои припаѓаат. Како резултат на ова, личните имиња ќе станат дијалог помеѓу децата од различни култури. Во овој реферат јас ќе дадам општ поглед на истите и сличните македонски и турски лични имиња кои се интересни и погодни за училишните книги.

Клучни зборови: лични имиња, училишни книги, промени.

1. Вовед

Општеството и потребите на општеството во кое живееме се менува и развива, а со тоа се менува и образовниот систем и начинот на комуникација меѓу припадниците од една група, заедница со припадниците од друга група и заедница во рамките на општеството. Ова наметнува должност на секоја група и заедница преку различни институции и на различни начини да подготвува соодветен и прифатлив концепт за култура и културен идентитет во контекст на мултикултуризмот и на глобализацијата. Ова се однесува и на училишните книги што се пишуваат на македонски и на турски јазик во Македонија.

Авторите должни се да подготвуваат училишни книги и материјали за настава кои ќе зрачат со мултикултуризам и космополитизам, а воедно ќе имаат хумана димензија кон културата и идентитетот. Идентитетот е субјективно чувство на поединецот за припаѓање во една културна група, заедница или

општество. Една личност станува свесна за својот културен идентитет откако ќе се спореди со лицата од другите културни групи и нивните вредности. Спознавањето на личниот идентитет и идентификацијата на другите ја развива свеста за различноста и потребата за развивање културна чувствителност за да се развие меѓусебен дијалог. Културната чувствителност и свеста за различноста овозможува единките од различните културни заедници во едно општество свесно да развијат стратегии кои ќе овозможат различноста да збогатува, а не да предизвикува културни шокови или да доведе до прекин во комуникацијата.

Културната чувствителност и свеста за различноста треба да ги поттикне авторите да подготвуваат училишни книги и материјали за настава во кои ќе се води сметка и за личните имиња кои се одраз на културниот идентитет. А тоа значи дека во училишните книги за сите културни заедници во Македонија, без разлика на кој јазик се напишани, треба да бидат присутни лични имиња од сите културни заедници што ќе даде реална слика за едно мултикултурно општество како што е Македонија. Како професор по турски јазик во овој реферат ќе се задржам на турските и на македонските лични имиња коишто можат да се употребат во училишните книги напишани на турски и на македонски јазик.

2. Личните имиња кај Македонците и кај Турците

Личните имиња служат за идентификација и дистинкција на индивидуата од другите личности во определено општество и по нив стануваат препознатливи. Личното име ѝ помага на индивидуата да биде препознатлива во одредена средина во одредено време, а воедно ја изразува единственоста на личноста во однос на другите личности.

Личните имиња кај Македонците и кај Турците имаат долг историски развој. Македонскиот и турскиот народ на своите деца им давал и им дава лични имиња поради различни побуди. Личните имиња што народот ги давал за заштита на своите деца од зло и лоша судбина се нарекуваат *заштитни имиња*, а личните имиња што ги давал со желба децата да живеат убав, добар, среќен и долг живот се нарекуваат *пожелни имиња*. На почетокот заштитните имиња биле фреквентни, подоцна пожелните имиња станале доминантни, а денес естетскиот момент е влијателен во изборот на личното име.

Заштитните лични имиња се давале со најразлична мотивација. На пример имињата на силните животни како волк и лав се давале со цел да се заплашат злите сили, да го заштитат носителот на името, а со тоа на детото да му се овозможи долг и здрав живот. На овој начин се појавиле лични имиња од типот м.м.л.и. **Волк** / т.м.л.и. Kurt; м.м.л.и. **Лав** / т.м.л.и. Aslan. Народот верувал дека огнот ги прогонува лошите демоните и на своите деца им давал имиња од типот м.м.л.и. **Жарко, Огнен** / т.м.л.и. Ateş; м.ж.л.и. **Огнена** / т.ж.л.и. Ateş и сл. Народот исто така верувал дека одредени растенија од типот босилек имаат посебна моќ да ги прогонат уроците, лошите сили и да чуваат од зло и на своите деца им давал имиња од типот м.м.л.и. **Босилко** / т.м.л.и. Fesleğen; м.ж.л.и. **Босилка** / т.ж.л.и Fesleğen.

Пожелните лични имиња се давеле со мотив децата да имаат долг и убав живот или да бидат лични како одредено убаво растение или предмет. Народот на своите деца им давал имиња од типот м.м.л.и. **Живко, Живан, Живанчо** / т.м.л.и. Yaşar, Muammer; м.ж.л.и. **Живка, Живана, Живанка, Живица, Живкана, Живкица, Жиже, Жижи** / т.ж.л.и. Auşe, Nayat, Ömür, Yaşam; м.м.л.и. **Добрил, Добрило, Добрин, Добре** / т.м.л.и. Muhsin; м.ж.л.и. **Добрила, Добрилка, Добрилче, Добрина, Добринка, Добринче, Добрица** / т.ж.л.и. Atıfet, Naurye, Nimet, Rana и сл. со кои посакувале нивните деца да живеат долг живот и да бидат добри и среќни. Во пожелните имиња можат да се сретнат лични имиња од типот м.ж.л.и. **Ружа** / т.ж.л.и. Gül со мотивација децата да бидат убави како ружа.

Од гореизложеното може да се заклучи дека настанокот и развојот на личните имиња и нивниот избор од страна на индивидуата е зависен од внатрешнојазични и надворешнојазични фактори. Внатрешнојазичниот фактор е пред сè естетската мотивација која се менувала и развивала со човекот под влијание на општествените, историските, социјалните и географските услови, а надворешнојазични фактори се заштитната мотивација, пожелната мотивација, семејната традиција и култура, медиумите, книжевноста и слично. Внатрешнојазичните и надворешнојазичните фактори взаемно влијаат врз развојот и изборот на личното име, а во одредени периоди некои фактори стануваат поддоминантни во однос на другите. На пример во почетниот развој на човекот заштитниот мотив бил примарен за разлика од денес кога естетскиот

мотив е доминантен. Во иднина, исто така, взаемниот однос на внатрешнојазичните и надворешнојазичните фактори во изборот на личното име ќе влијаат на развојот и промените на современиот именски репертоар кај Македонците и кај Турците.

Авторите должни се да го запознаат репертоарот на лични имиња и да подготвуваат училишни книги за настава во кои ќе бидат присутни разновидни македонски и турски лични имиња.

3. Значењето на личните имиња кај Македонците и кај Турците

Личните имиња се многу важни во комуникативниот чин. Тие имаат референт и значење. Значењето на личните имиња е важно и за индивидуата и за комуникацијата. Во минатото се верувало дека значењето на личното име влијае на судбината на детето, а денес тоа е најважно од естетски аспект.

Личните имиња кај Македонците и Турците можат да имаат едно или повеќе значења. Во овој дел се застапени лични имиња кај Македонците и кај Турците со нивното заедничко примарно значење. Личните имиња кај Македонците и кај Турците имаат разновидни значења од кои доминантни се:

- Лични имиња што изразуваат дрвја и делови од дрвја: м.ж.л.и. **Јаворка, Јаворинка** / т.ж.л.и. Çınar; м.ж.л.и. **Фидана, Фиданица, Фиданка, Фиданче** / т.ж.л.и. Fidan, Nihal, Ajda; м.ж.л.и. **Филиза** / т.ж.л.и. Filiz; м.м.л.и. **Јавор** / т.м.л.и. Çınar; м.м.л.и. **Боро, Боре** / т.м.л.и. Çameç и др.

- Лични имиња што изразуваат убави цветови: м.ж.л.и. **Качунка** / т.ж.л.и. Çiğdem; м.ж.л.и. **Лилјана, Лилјанка, Лилјанче, Крина, Кринка** / т.ж.л.и. Zambak; м.ж.л.и. **Нарциса** / т.ж.л.и. Nergis; м.ж.л.и. **Роза, Розана, Розина, Ружа, Ружица, Трендафила, Роза** / т.ж.л.и. Gül; м.ж.л.и. **Темјанушка, Синоличка** / т.ж.л.и. Menekşe; м.ж.л.и. **Цвета, Цветана, Цветанка, Цветанче, Флора** / т.ж.л.и. Çiçek и др.

- Лични имиња што изразуваат овошје: м.ж.л.и. **Грозда, Гроздана, Грозданка, Грозде, Гроздица** / т.ж.ч.и. Üzüm; м.ж.л.и. **Јагода, Јаготка** / т.ж.л.и. Çilek и др.

- Лични имиња што изразуваат животни и птици: м.ж.л.и. **Срна, Срне** / т.ж.л.и. Ahu, Ceren, Ceylan, Maral, Meral; м.м.л.и. **Лав, Лавче, Леон** / т.м.л.и. Aslan, Haydar; м.м.л.и. **Волкашин** / т.м.л.и. Kurtalç; м.м.л.и. **Сокол** / т.м.л.и. Şahin и др.

- Лични имиња што изразуваат бои: м.ж.л.и. **Бела, Белика, Белина, Белинка, Белка, Снежана, Снежанка, Снеже** / т.ж.л.и. Beyaz; м.ж.л.и. **Зеленика** / т.ж.л.и. Yeşil; м.ж.л.и. **Пемба** / т.ж.л.и. Pembe и др.

- Лични имиња што изразуваат убави или скапоцени предмети: м.ж.л.и. **Алтана, Алтанка** / т.ж.л.и. Altın; м.ж.л.и. **Бисера, Бисерика, Бисеринка, Бисерка, Бисерче** / т.ж.л.и. İnci; м.ж.л.и. **Сedefка** / т.ж.л.и. Sedef; м.ж.л.и. **Круна, Круница** / т.ж.л.и. Efser; м.ж.л.и. **Дарина, Даринка, Даринче, Дарица, Дорејана** / т.ж.л.и. Atiye, Ağtağan; м.ж.л.и. **Свилана, Свиланка, Свиленка** / т.ж.л.и. İpek и др.

- Лични имиња што изразуваат природни поими и појави: м.ж.л.и. **Весна** / т.ж.л.и. Bahar, Nevbahar; м.ж.л.и. **Зора, Зорана, Зорица** / т.ж.л.и. Şafak, Tan; м.ж.л.и. **Роса, Росана** / т.ж.л.и. Çise, Şebnen, Jale; м.ж.л.и. **Светлана, Светле, Светлика, Светлица** / т.ж.л.и. Fer, Fersan, Işık, Işıl, Lamia, Leman, Nur, Nuriye; м.ж.л.и. **Свезда, Свездана, Свездица** / т.ж.л.и. Yıldız; м.м.л.и. **Снего, Снежан** / т.м.л.и. Kar и др.

- Лични имиња што изразуваат разновидни состојби и карактеристики на човекот: м.ж.л.и. **Убавка, Убавче, Дивна, Красна** / т.ж.л.и. Behiye, Cemile, Dilber, Ece, Gökçek, Hüsniye, Letafet, Melahat, Meliha, Tuba, Zeupер; м.ж.л.и. **Млада, Младена, Младенка** / т.ж.л.и. Berna; м.ж.л.и. **Здравка** / т.ж.л.и. Esen, İsen; м.ж.л.и. **Јасна, Клара** / т.ж.л.и. Belgün; м.ж.л.и. **Душанка, Душица, Душка, Душкица** / т.ж.л.и. Can, Cenan, Cansel, Gönül, Dila; м.ж.л.и. **Весела, Веселика, Веселина, Веселинка** / т.ж.л.и. Ferhan, Neşe, Neşecan, Şen, Sevinç; м.ж.л.и. **Наза, Назлика, Назлина, Назлинка** / т.ж.л.и. Nazlı; м.ж.л.и. **Нада, Наде, Надежда, Надица, Надја** / т.ж.л.и. Emel, Umut, Ümit; м.ж.л.и. **Вера, Верица, Вериче, Веричка** / т.ж.л.и. İnanç; м.ж.л.и. **Софија, Софка** / т.ж.л.и. Bilge; м.ж.л.и. **Љубица, Љубинка, Љубенка, Љубена, Љубослава, Љубисава** / т.ж.л.и. Azize, Canan, Dilara, Ecscan; м.ж.л.и. **Севда, Севдалина, Севдалинка, Севдица, Севдиче** / т.ж.л.и. Sevda, Sevgi, Sevim; м.ж.л.и. **Правдинка, Правданка, Правдиче** / т.ж.л.и. Adalet, Adile, İsmet; м.ж.л.и.

Слободанка, Слободанче / т.ж.л.и. Özgür; м.м.л.и. Убавко, Красе / т.м.л.и. Hasan, Hüseyin, Latif; м.м.л.и. Младен, Младенко / т.м.л.и. Genç; м.м.л.и. Дејан / т.м.л.и. Çalışkan; м.м.л.и. Валентин / т.м.л.и. Güçlü; м.м.л.и. Војдан, Војо / т.м.л.и. Yiğit, Kahraman, Cesur; м.м.л.и. Дамјан / т.м.л.и. Galip; м.м.л.и. Славен, Славко, Славчо, Славче, Видослав / т.м.л.и. Atila, Atilla, Muhammet, Ünlü; м.м.л.и. Веселин, Веселинко, Веселко / т.м.л.и. Şener, Şenol; м.м.л.и. Слободан, Слободанчо, Левтер / т.м.л.и. Salman, Hür, Lefter и др.

4. Личните имиња во македонските и во турските училишни книги

Ако личните имиња се дел од културниот идентитет на одредена културна заедница во Македонија, тоа значи дека и училишните книги од кои учат македонските и турските ученици во Македонија пожелно е да содржат македонски и турски лични имиња. Но при ова треба да се има предвид Правописот на македонскиот јазик кој турските лични имиња ги користи во оригинал (без превод) со транскрипција на кирилица. Пр. тур. **Deniz**, akıllı delikanlıdır. / мак. **Дениз** е умно момче. Според Правописот на турскиот јазик личните имиња на латиница се користат во оригинал без транскрипција, а за личните имиња на кирилица е предвидена употреба во оригинал (без превод) со транскрипција. Пр. мак. **Јана** е весело девојче. / тур. **Yana**, şirin bir kızdır.

Училишните книги на македонски и на турски јазик можат да содржат лични имиња кои исто или слично се изговараат, а воедно имаат исто или слично значење. Такви се следниве лични имиња кај Македонците и кај Турците: м.ж.л.и. **Бегонија** / т.ж.л.и. Begonya; м.ж.л.и. **Зумбула** / т.ж.л.и. Sümbül; м.ж.л.и. **Јасменка, Јасмина, Јасминка, Јасминче** / т.ж.л.и. Yasemin, Yasmina; м.ж.л.и. **Јоргованка** / т.ж.л.и. Erguvan; м.ж.л.и. **Камелија** / т.ж.л.и. Kamelya; м.ж.л.и. **Каранфила, Каранфилка, Каранфилче** / т.ж.л.и. Karanfil; м.ж.л.и. **Мимоза** / т.ж.л.и. Mimoz; м.ж.л.и. **Орхидеја** / т.ж.л.и. Orkide; м.ж.л.и. **Ѓула, Ѓулка, Ѓулче** / т.ж.л.и. Gül; м.ж.л.и. **Ева** / т.ж.л.и. Havva; м.ж.л.и. **Лидија** / т.ж.л.и. Lidya; м.ж.л.и. **Сирена** / т.ж.л.и. Siren; м.ж.л.и. **Срма, Сирма, Срмана, Срмена, Срменка** / т.ж.л.и. Sigma; м.ж.л.и. **Седефка** / т.ж.л.и. Sedef; м.ж.л.и. **Шекерина, Шекеринка** / т.ж.л.и. Şeker; м.ж.л.и. **Дилбера, Дилберка** / т.ж.л.и. Dilber; м.ж.л.и. **Езмарда** / т.ж.л.и. Esmer; м.ж.л.и. **Есмина** / т.ж.л.и. Esma; м.ж.л.и. **Зарифа, Зарифка** / т.ж.л.и. Zarf; м.ж.л.и. **Кадифа, Кадифе, Кадифина, Кадифка** / т.ж.л.и. Kadife; м.ж.л.и. **Лативка** / т.ж.л.и. Latife; м.ж.л.и. **Лејла, Лела** / т.ж.л.и. Leyla; м.м.л.и. **Темелко** / т.м.л.и. Temel; м.м.л.и. **Адам** / т.м.л.и. Âdem и сл.

Исто така во училишните книги можат да се употребат македонски и турски лични имиња кои различно се изговараат и пишуваат, а имаат исто или слично значење со цел да се пробуди љубопитството кај учениците во однос на личните имиња. Пр. м.ж.л.и. **Детелина, Детелинка** / т.ж.л.и. Yonca; м.ж.л.и. **Кита, Китка, Китанка** / т.ж.л.и. Demet, Deste; м.ж.л.и. **Мира, Мирослава, Галина** / т.ж.л.и. Barış; м.м.л.и. **Снего, Снежан** / т.м.л.и. Kar; м.м.л.и. **Зоран, Зоранче** / т.м.л.и. Şafak, Tan; м.м.л.и. **Лука** / т.м.л.и. Aydın; м.м.л.и. **Верољуб** / т.м.л.и. İnanç; м.м.л.и. **Спасен** / т.м.л.и. Kurtuluş; м.м.л.и. **Мирко** / т.м.л.и. Barış; м.м.л.и. **Душко, Душан** / т.м.л.и. Can; м.м.л.и. **Давид** / т.м.л.и. Davut; м.м.л.и. **Христо, Христос** / т.м.л.и. İsa; м.м.л.и. **Александар** / т.м.л.и. İskender; м.м.л.и. **Мојсеј** / т.м.л.и. Musa и сл. Пожелно е кај овие лични имиња наставникот дискретно да обрнува вниманието на истата или сличната семантика за да ги поттикне учениците во понатамошната комуникација самите да пронаоѓаат слични паралели. Пр. мак. **Шафак** и **Зоран** играат фудбал. / тур. **Şafak** ve **Zoran** futbol oynuyorlar. // мак. **Мерјем** и **Марија** пијат чај. / тур. **Meryem** ve **Mariya** çay içiyorlar.

Личните имиња со ист или сличен изговор, а со исто или слично значење и личните имиња со различен изговор, а со исто или слично значење ќе имаат добро влијание врз учениците и ќе придонесат специфичните лични имиња позитивно и со поголем интерес да се прифатат.

Преку запознавање со разновидни лични имиња на децата им се пренесуваат културните вредности на својата група и на другите групи во едно општество. Децата уште од мала возраст сме должни да ги запознаеме со личните имиња на различните културни групи во едно општество и да развиваме интерес и почит кон нив. Ова придонесува за формирање на сликата на децата за самите себеси, но и за идентификација на другите. Едно дете станува свесно за својот културен идентитет откако ќе се спореди со личните имиња на децата од другите културни групи. Спознавањето на личниот идентитет и откривањето на другите идентитети и култури кај детето развива свест за различност која треба да развие културна

чувствителност и љубопитност за запознавање и сфаќање нови лични имиња од другите културни групи во едно општество.

Доколку децата од мала возраст паралелно се израснуваат со учебници во кои се застапени лични имиња на различните културни групи во Македонија, тие нив ќе ги доживеат како богатство, со тој став ќе се надградуваат и ќе имаат позитивен став кон разноликоста. Во спротивно може да се јави отпор или културен шок.

5. Заклучок

Потребите на општеството во кое живееме се менуваат и се развиват, а со тоа се менува и образовниот систем и начинот на комуникација меѓу припадниците од една културна група со припадниците од друга културна група. Ова наметнува должност на секоја културна група на различни начини да подготвува соодветен концепт за култура и културен идентитет во контекст на мултикултуризмот и на глобализацијата. Ова се однесува и на училишните книги што се пишуваат на македонски и на турски јазик во Македонија. Пишувањето училишни книги за основното, средното или високото образование е сложена работа во која треба да се вклучат или консултираат експерти од различни области за да се задоволат потребите на различните културни групи во Македонија, а воедно да им се овозможи меѓусебен културен дијалог и можност да се создаде атмосфера во која сите ученици истовремено ќе се чувствуваат блиски, а сепак специфични во однос на другите.

Овој пристап пожелно е да се применува од најмала возраст за да децата се подготват за предизвиците на новото општество и новиот образовен систем кој динамично се менува и развива. Постојат разновидни начини со коишто може тоа да се постигне, а еден од нив се училишните книги кои можат да помогнат да се запознаат културните вредности на својата култура и на другите култури. Преку јунаците со различни лични имиња од различни културни групи на хуман начин можат да се претстават мултикултуризмот и интеркултуризмот. Децата преку училишните книги со различни лични имиња ќе развијат свест дека различните култури во едно општество се богатство на кои се должни да оддаваат подеднаква вредност и почит, а во секојдневниот живот со своите постапки да го негуваат хармоничниот соживот на различните култури во местото каде што живеат и учат. Доколку училиштата и семејствата го поддржуваат овој начин на размислување и однесување на децата, во иднина ќе имаме подмладок кој е подготвен за новите предизвици во современото општество и во современиот свет.

На овој начин различните лични имиња во училишните книги на македонски и на турски јазик ќе овозможат да се развие културна чувствителност и да се реализира специфична културна размена што е основа за мултикултуризмот. Сите деца кои живеат и учат во мултикултурна средина како што е Македонија се должни да почувствуваат дека нивните лични имиња како дел од нивната култура, се убави на свој начин и дека со сета своја убавина внесуваат разноликост и боја во светот во кој живееме, учиме, работиме и твориме.

Скратеници

М.Ж.Л.И.	македонски женско лично име	Т.Ж.Л.И.	турско женско лично име
М.М.Л.И.	македонско машко лично име	Т.М.Л.И.	турско машко лично име

Литература

1. Aysan, Advıye. Tuncay, Selma. (1997). *Kadın – Erkek Adları Sözlüğü*. Doruk Yayıncılık - Ankara.
2. Aydın, Münire. (2002). *Çocuk İsimleri Ansiklopedisi*. Seda Yayınları - İstanbul.
3. Велева, Славица. Антевска Веноновска, Снежана. Саздов, Симон. (1996). *Личното име кај Македонците*. Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Филолошки факултет - Скопје.
4. Yılmaz, Gül. (2004). *Çocuk İsimleri Sözlüğü*. Epsilon Yayınları - İstanbul.
5. Okay, Gökdal. (1996). *Adlar Sözlüğü*. Saıpa Yayınları - Ankara.
6. Станковска, Љубица. (1992). *Речник на личните имиња кај Македонците*. Детска радост - Скопје